

KÄSITETARKENNUS: VERTAUSKUVAT JA TEORIAM

Totean ilokseni, että Janne Kivivuori irtisanoutuu postmodernista kehityspsykologisesta nihilismistä ja tunnustaa elämänsä historian mallintavan vaikutuksen sekä teoreettisissa ohjelmakirjoituksissaan että kriminologisissa tutkimuksissaan.

Minua jäi vaivaamaan vain se, että Kivivuori yhä näyttää pitävän vertauskuvallisuutta vain psykokulttuurin synnyttämänä ilmiönä, vaikkapa niin, että kännykästä ammentaisivat turvaa tai voimaa vain joko freudilaisia tulkintoja viljelevät tutkijat tai ”psykiatrisen aineisto”, jollaiseksi hän katsoo kännyköiden suurkuluttajat.

Mielestäni tällaisten tarpeiden havaitseminen ei ole vielä vahvassa mielessä psykogeneettinen motivaatio-oletus, jollainen olisi esimerkiksi lapsuuden turvattomuuden postulointi kännykkäriippuvuuden selitykseksi. Sillä tasolla freudilainen selitys voidaan haastaa mielekkäämmin kuin vaatimalla vertauskuville kirjaimellista korrespondenssia, esim. oidipaaltilanteelta inestistä ja kastratiota. Freudin psykoge-

neettinen oletus alkulaumasta tai äidin kanssa makaamisesta on varmaankin väärä, mutta sillä on selitetty todellisuudessa toistuvaa psyykkistä ilmiötä, nimittäin astumista narsistisesta vain-minua-varten olevasta maailmasta monenkeskiseen maailmaan, jossa toisilla on omat tarpeensa ja ajatuksensa. Siksi oidiipaaliselle erolle rakennetut tulkinnat eivät kaadu Freudin psykogeneettisen olettaman myötä.

Kivivuori tahtoo myös minua tiukemmin pitää rajaa normaalin ja epänormaalin välillä. Jos psykiatrisista tapauksista ei saisi tehdä enemmistöä koskevia päätelmiä, olisi johdonmukaista kieltää vastaavat päätelmät myös aivoleikkauspotilaista (neurobiologiassa) tai simpansseista (evoluutiopsykologiassa). Ilmiöiden yhteyksiä voi tutkia poikkeustapauksillakin, mutta tulosten yleistettävyyden ehtoja sietää kyllä pohtia.

Tavallisen ihmisen yksilöllistä vapautta voi taloudellisessa, poliittisessa ja kulttuurisessa mielessä tutkia psykoanalyttisesta ”liikkeestä” riippumatta. Miel-

täni Roudinesco ja Kivivuori antavat tälle liikkeelle kohtuuttoman painoarvon subjektiivien synnyttäjänä. Itse selittäisin ilmiötä enemmän pienomistajuuden vakiintumisella ja siihen perustuvalla poliittisella vallalla; keskitetyssä tuotannossa sen korvasi poliittisesti omaksi tautun työpaikan antama liikkumavara. Käsitys rooleista erillisestä, jatkuvasta minuudesta syntyi ensin työnjaon sekä työn ja kodin erottamisen myötä, sitten vasta psykologinen identiteetti-työ, jonka tekemiseen psykoanalyysi on sata vuotta tarjonnut omat menetelmänsä. Yksilön vapaus voidaan myös pitää tavoiteltavana psykoanalyttisesta liikkeestä riippumatta; psykoanalyysi on vain yksi keino tutustua omiin tunnemerkituksiin ja lisätä siten henkistä liikkumavaraa. Olen Kivivuoren kanssa yhtä mieltä siitä, että hyvästä yhteiskunnasta ja psykoanalyysista voi keskustella myös erikseen.

JUHA SILTALA